

הנדון:

רבין קרא להם — ואף אחד לא קם

הנגר והשבוליים

הפעילה כוח גם כדי למנוע את הפעלתה של השמעה זו.

השאלה התעוררה בכל חומרתה לקראת כל כינוס של המועצה הלאומית הפלסטינית, שהוא הפרלמנט הפלסטיני. לאישור הצירוף בנגר ובר צועה שמורים שליש מן המקומות במועצה זו. שליש זה הוא הכוח המכריע — הוא יכול היה בכל מושב להחליט רוב מוחץ לקום המתון. אולם בכל פעם הודיעה ממשלת ישראל — בפני דיון, רבין, פרס, בגין, וייצמן ושרון — ששום איש ציבור פלסטיני, שיעז להשתתף במושב המועצה, לא יורשה לחזור הביתה.

התוצאה: אין מנהיגות בשטחים היישוביים. היא נשברה מזמן. וגם בתוך אש"ף עצמו אין מישקל לקול של תושבי השטחים הכבושים.

95% של תושבי יהודה ושומרון וחבל-עזה תומכים באופן מוחלט בהנהגת אש"ף וביאסר ערפאת אישית, ויקבלו את החלטותיהם בלא עירעור. אולם אין להם השפעה רבה על קבלת ההחלטות באש"ף, ועל עיצוב מדיניותו. זוהי תוצאה ישירה של מעשיה ומחדליה של ממשלת ישראל במשך 18 שנים, ובכללן השנתיים האחרונות.

עכשיו עומד רבין בין קונכיית השבוליים שזלזל, ובוכה מרה. איפה אתם, כל המנהיגים הפלסטיניים המתונים בגדה? מדוע אינכם קמים ונוטלים יוזמה? מדוע אינכם הולכים למלך חוסין ומצטרפים למיש"לחת הירדנית-פלסטינית בלי אש"ף? מדוע לא קמו נכבדי הישוב היהודי וניהלו משאומתן עם הנציב העליון הבריטי בלי הסוכנות היהודית? הנה כמה תשובות:

הישוב הפלסטיני (כמו הישוב העברי אז) מבין כי הנכס הלאומי העיקרי שלו הוא מנהיגות לאומית מאוחדת, המוכרת על-ידי העולם. יש בעיניו ערך עליון למושגים כמו "אחרות לאר-מית", "מישמעת לאומית", "מוסדות לאומיים". המוני הישוב הפלסטיני (כמו המוני הישוב העברי ראש) מעריצים את האיש העומד בראש ההנהגה הלאומית. אצלנו זה היה רוני בגין-גוריון (אצלם, כמו אצלנו אז, יש פורשים קיצוניים יותר, מעטים אך חשובים).

אישייהציבור בגדה וברצועה תומכים בכל לב בשיתוף-פעולה בין אש"ף והמלך חוסין, מפני שהם רואים בכך פתח לפיתרון. אולם הם תומכים בכך בלבם בלבד, כמאמני-אש"ף. לא יעזו לה על דעתם לתמוך במלך נגד אש"ף. יתכן מאוד שאילו ניתן להמוני הישוב הפלסטיני לקיים ויכוח לאומי ולערוך בחירות, להשיג תחף במועצה הלאומית הפלסטינית ולהידרע עם ראשי אש"ף, הם היו מפעילים בתוך האירגון לחצים למען החלטות מתונות יותר (הם היו אמורים: עוד יותר מתונות) בעניין ההכרה בישראל, החלטת 242, הפיגועים וכו'. אולם המושל הצבאי (בניגוד לנציב ראש) מונע זאת.

אישייהציבור בגדה וברצועה יודעים היטב שמחברי ממשלת-ישראל (וגם לא אנשיהמערך לבדם) אינם חולמים להעניק לפלסטינים את זכות ההגדרה העצמית והזכות להקים מדינה שלהם לצד ישראל, בגבולות 1967. אז למה יסכנו את עצמם ויילכו למשאומתנות?

ובעיקר: איזה ערך יכול להיות לאיש-ציבור כלשהו, מכונד ככל שיהיה, שאיש לא בחר בו, מפני שממשלת-ישראל אוסרת בחירות? ערכו יהיה כקליפת-השום — הן בעיני הציבור הפלסטיני, הן בעיני המלך חוסין, הן בעיני ישראל, הן בעיני העולם כולו.

איש לא ענה לקריאתו הנרגשת של יצחק רבין. איש לא קם. כשם שאף אחד מן השבוליים לא ענה לקריאתו הנרגשת, הרוויה ברמעות, של הנגר באותו שיר. דבר שלא היה מוזר...

מצב זה לא נוצר מחוסר-רצון או בהיסח הדעת. הברירה היתה נתונה, וכל האנשים הקובעים ידעו על קיומה. מי כמוני יודע.

מיד אחרי מלחמת ששת-הימים הצעתי בכנסת, בעשרות נאומים, הצעות-לסדר-היום, הצעות-החלטה, הסתייגויות ושאלות, להניח לתושבי השטחים הכבושים לקיים דיון מדיני, להתארגן במפלגות ולהקים הנהגה מקומית.

בימים ההם עדיין היה אש"ף חרוק מלהיות כוח דומיננטי בעם הפלסטיני. הנהגה מקומית לגיטימית, נבחרת ומורשת בצירוף, יכלה למלא תפקיד חשוב.

לקראת מה? אמרתי זאת בכנסת בגלוי, על סמך שיחותיי עם כל אישי-הציבור שבאו בחשבון: לקראת הקמת מדינה פלסטינית לצד ישראל. כי זה היה רצונם הברור והמגובש מן הרגע הראשון.

הנגר, סוסי-הים והשבוליים: „דבר שלא היה מוזר...”

קולי היה או קולי-יחיד בכנסת. מפ"ם ורק"ח התנגדו להצעתי בדיוק כמו המערך וגח"ל (הלי-כוד ראש).

הממשלה שללה את ההצעה מכל וכל. אומנם, ראשיהממשלה לוי אשכול ושרהביטחון משה דיין העלו מסביב לבעיה מסך סמך של עשן, אך מדי פעם אמרו את האמת בנאומיהם ובשיחות פרטיות. הם הבינו היטב כי חופש פוליטי בגדה וברצועה יוביל בכרח למדינה פלסטינית, ובזאת לא רצו. הם רצו לספח ולהתחלף, עד כמה שניתן.

מעולם לא התקבלה החלטה רשמית בממ"שלה או בכנסת. אבל היתה החלטה ברורה: לא להניח לשום מנהיגות מקומית להקים ראש, לקום ולטול יוזמה.

מי שהרים ראש זכה במכה על הראש.

ינתיים הפך אש"ף לגורם הדומיננטי בעם הפלסטיני, הן בארץ, הן ברחבי הפזורה. אחרי כמה שנות-כיבוש חלפה לכלי-ישוב האפי-שרות של היווצרות מנהיגות מקומית עצמאית. אבל נותרה — ואף גברה — האפשרות שאנשי הגדה יפעילו את השפעתם בתוך אש"ף.

מכיוון שהם סובלים מן הכיבוש, ההפקעה וההתנחלות, מעוניינים אנשיהגדה, יותר מכל חלק אחר של העם הפלסטיני, בפיתרון מהיר, אשר ישים קץ לכיבוש. הם גם מבינים להכיר את המציאות הישראלית מאחיהם בחוץ לארץ. על כן הם מהווים את החלק „מתון” או „מצמי-אוח” ביותר של העם הפלסטיני.

היה ברור שבכל כינוס פלסטיני עולמי הם יתנו את קולם למדיניות מתונה ולמנהיגות מתונה, אשר תתורו לשלום ולהסדר. והנה, ראה זה פלא: ממשלת-ישראל

פנייתו של רבין אל ראשיהציבור בגדה המערבית לקום ולטול יוזמה דומה מאוד לפנייתו של הנגר לשבוליים, אחרי שהוא אכל אתם.

מישטר הכיבוש בגדה המערבית מתקרב יענה לסיום שנתו ה-18. בשנה הצי האחרונות היה מופקר עליו שרהביטחון יצחק רבין. בתקופת-הנהגתו לא השתפר דבר, אלא להיפך — המצב החמור החמיר עוד יותר, עם חידוש הגירושים והמעצרים המינהליים.

כ-18 השנים נאסר על ראשי הגדה וברצועה לעסוק בפעילות פוליטית כלשהי. מי שלא נכנע לאיסור זה ופתח בפעילות כלשהי — אם בצד הקיצוני, אם בצד המתון — נכלא, ולרוב גם גורש מן הארץ.

בגדה וברצועה אין חופשיההתארגן, כפי שאין גנות ואין חופשיההתארגנות, כפי שאין

בפברואר 1946 זימן אליו הנציב העליון הבריטי, סר הארלור מקמיכל, את אחד מנכבדי היישוב, יחזקאל אבולעפיה. איש זה היה ירושלמי אמיר, סוחר מצליח, מצאצאי האצולה הספרדית של הישוב.

„כדאי לכם לנטוש את בן-גוריון וכנופיותיו”, שידל הנציב את אורחו. „אייאפשר להגיע איתו לשום הסדר, האמן לי. הוא אסון לעם היהודי. הוא המיכשול היחיד לפיתרון. הוא יביא עליכם רק צרות. הוא וכל הסוכנות היהודית, המשמשת כיסוי לאירגונים טרוריסטיים כמו ההגנה, האיר-גון וכנופיות-שטרן.”

„מה אתה רוצה שנעשה?” שאל אבולעפיה. „אני מציע שתקים קבוצה קטנה של אישים כמוך, תרכיבו מישלחת, וממך שלת הוד-מלכותו תיכנס איתכם למשאומתן להשגת פיתרון.”

„ומה יהיה עם היהודים שמחוץ לגבולות פלש-תינה?” שאל הארלור.

„אין להם שום קשר לעניין. אנחנו רוצים לפי תור את הבעיה של הישוב היהודי בארץ.” „ואתם תתנו לנו להקים מדינה יהודית?” „המשיך הארלור להקשות.

זה לא בא בחשבון”, פסק הנציב. „ממשלת הוד-מלכותו מתנגדת בתוקף להקמת מדינה שניה בארץ. אבל אפשר לדבר על סיוורים של אוטונומיה, שיפור איכות-חיים. תוכלו לנהל את ענייני החינוך, הבריאות והעיריות שלכם.”

„אני חושש שהרעיון הזה אינו מעשי”, השיב אבולעפיה בנימוס. „הרי אנחנו איננו מייצגים אף אחד. הציבור הרחב תומך כלב ובנפש בסוכנות היהודית בהנהגת בן-גוריון. והקיצוניים תומכים במחתרות הפורשים. אם ננקוט יוזמה עצמאית משלנו, פשוט נהיה מגורים. הפורשים יכולים גם לרצוח אותנו.”

אני מדבר על המציאות, התנצל הארלור. אם אתם רוצים להגיע להסדר, כדאי שתפנו אל בן-גוריון. הוא היחיד שיכול להתום על פיתרון כלשהו.”

ש יחה בזאת לא נערכה, כמובן. היא לא היתה ולא נבראה, אלא משל היתה.

אולי יעזור משל זה להבין את המתרחש עכשיו בשטחים הכבושים, ואת התגובה על הצעות יצחק רבין ושימעותן פרס ל.אנשי הציבור ביהודה ושומרון וחבל-עזה.

יש הברלים רבים בין מצב הישוב העברי או ומצב הציבור הפלסטיני בשטחים הכבושים כיום. יש הברל במציאות, בכוחות הפועלים, באישים, בפסיכולוגיה של העמים. בכל זאת יכולה ההש"וואה לעזור לנו להבין מה חשוב ומה מרגיש כיום אישיציבור ברמאללה, בשכם ובחברון.

רבין קרא להם לקום. אף אחד לא קם. חת הציבור היות ביותר בשפה האנגלית היא עליה בארץ הפלאות ועליה בארץ המראה. ואחד הקטעים היפים ביותר ביצירה זו הוא שירו של טוויל-די על סוסי-הים והנגר.

(טוויל-דיום וטוויל-די, שני הקטנים-השמ"נים שאייאפשר היה להבחין ביניהם, מזכירים לי תמיד את המערך והליכוד. השיי האמור הוא של טוויל-די, איש המערך).

באותו שיר ארוך ומטרף מתהלכים סוסי-הים והנגר הנכיניני על שפתיהם, ומזמינים את השבוליים לטויל. השבוליים מתפתים, והשניים מנהלים עימם שיגושיה. הם מזמינים את השבוליים לטעודה, במאוור תופסים השבוליים שהם-הם הסעודה. ובתרגומו של אהרון אמיר מסתיים השיר כך:

„הו שבוליים, שח הנגר, / רצתם לא לחינם? / האם נצלח הביתה שוב? / אך אין נשמע קולם — / דבר שלא היה מוזר, / כי זללום כולם.”

אלו היה לאיראל שרון שפם, היה דומה לסוסי-הים. ואילו הנגר מזכיר לי את יצחק רבין.